WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ГОДИНА III. БРОЈ 2.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 10. ЈАНУАРА 1893.

УДРУЖЕЊЕ СВЕШТЕНИЧКО.

Кад смо пре годину дана почели на овоме месту писати, и иначе радити о удружењу нашега свештенства, крај свију предвиђених тешкоћа, које су остварењу његовом стајале и стајати могле на путу — били смо пуни уверења, да ће се удружење нашега свештенства извести.

И, ма да се са неких страна против удружења подизале отворене опозиције, које су се међу тим са својим назорима саме собом потирале и обеснажавале; и ма да је у питању удружења један део свештенства — врло незнатан — показивао неку незаинтересованост и пасивитет, — удружење би се ипак остварило још у г. 1892., да противницима његовим није у савез прискочила и — колера, против чијих разлога, као разлога силе, не могосмо војевати. То беше vis major. Пуки случај.

Ради колере и санитетских обзира, није градско поглаварство новосадско могло дозволити скупштину многобројног свештенства у Новом Саду. У кратком времену, које је стајало још на расположењу, није се могла скупштина сазвати ни у друго место, већ ни за то, јер би санитетски обзири, ради колере по свој земљи нашој, били несумњива препрека скупљању и доласку браће свештеника на скупштину и на другом месту.

И тако заказана скупштина за дан 12. октобра 1892. није се могла одржати, и по томе није се могло ни удружење нашега свештенства извести и организација му спровести.

Па је ли тиме решена судба нашег удружења? Није! Речено је, да ју реши г. 1892; а суђено ће бити, да то изврши г. 1893-ћа. Тако ми бар желимо да буде, а ако буде добре воље у браће свештеника, — тако ће и бити.

Не ћемо тајити, да нам је и срцу ро-

www.UNIVERSITETSKA BIBLIOTEKA

дољубивом жао и души свештеничкој врло тешко и мучно, што се сазвана скупштина нашег свештенства није могла одржати, баш у заказано време у г. 1892.

Не ћемо претеривати са резултатима те скупштине и у оцењивању удружења свештенства нашег, али с мирном душом и са сигурним рачуном можемо утврдити, да би удружени глас свештенства много допринео успешнијој и поспешнијој радњи прошлог сабора.

И не дрзамо рећи, да би удружење свештеничко приштедило прошлом сабору многу бруку, па можда и најкрупнију, коју је починио са „уставом“. Заштедила би се многа пара народна, којом се могла толика потреба и празнина у кући наше автономије подмирити, а којом се овако морала плаћати неспремност сабора, неспрема саборских посланика, која је тако евидентна била, да им се могло довикивати, да је читање „устава“ у сабору већ и за то потребно, јер да има посланика, који га дотле нису ни прочитали!

Та се неспремност доказала при расправи и мировинских уредаба, па како тек код уредбе за дотацију свештенства! Нас обузима нека језа и гроза и сад још кад помислимо на све, што се догађало при тим расправама саборским.

Хиљадама форината утрошено је делимице у бруку нашу, а делимице плаћана је њима разметљива сујета и наметљива уверења гдекојих букваpaца и псалтираца, и рачуни гдекојих парламентарних стараца!

Много тога не би било иза скупштине свештеничке. Јер пре свега: сазнало би се истинито мишљење и суђење свештенства о нашим приликама, те се не би могле више, нити би се смеле свештенству подметати мисли и назори, које оно осуђује. Свештенство би рекло своју реч, и та би реч била реч мира и љубави, та би реч била босиљак и јорданска вода за наше одношаје и данашњу ситуацију.

У име свештенства не би могао и смео више говорити свако и свашта. На „адресу свештенства“ нашег не би се више упућивала којекаква пискарања, којима се делектирају људи, као што је др. Ст. Малешевић, али која свештенство наше — свесно свега чистог родољубља и свога положаја — мора сажаљевати.

Свештенство не би „приказивало свету слику несложне јерархије у основним и виталним питањима цркве и сталежа њихова“. (Дане Станковић).

А скоро да кажемо: Бог и срећа наша знаде: шта би било и са „уставом“, за којим ћемо уздисати, као и за многим до сад „пропуштеним приликама“. Било би измена у „уставу“, ал би било и „устава“.

Удружење свештеничко, крај задатка, који му налаже родољубље у решавању питања нашег народно-црквеног јавног живота, има своју дуготрајнију цељ у перманентном своме задатку, који обухвата цео религиозно-наравствени живот народни и учитељско-пастирски позив свештенички. Ту цељ своју удружење неће никад ни моћи, а ваљда ни хтети занемарити.

Али сад, кад се решава одсудно питање наше автономије, а то значи: питање одношаја наше цркве и народа према државној власти и према себи самима, које је питање одлучно важно и у достизавању оне највише божанске цељи, која је цркви Христовој, дакле и нашој, постављена, — удружењу свештеничком је света, родољубива и хришћанска, српска и православна дужност, да каже одлучно и слободно истиниту своју реч.

Та реч је потреба наше цркве и народа; неодложна нужност наших јавних одношаја.

Световњачки елеменат нема вере у вишу Јерархију; ова пориче световњацима праведно и целисходно схваћање и намеру уређења наших автономних одношаја. То је слика наше цркве, нашег народа, којој сумњичење, неповерење, трзавица, немир, пркос и раздор ужасно жив колорит дају.

И Јерархија и световњаци зажелише се мира и — споразума. Међу њима је јаз, преко којега се не може прескочити, њега треба испунити, па да се узмогну приближити неспоразумни: Јерархија и световњаци. Такав јаз испуњава обично узвишено, најчистије родољубље. У тај јаз не скаче онај, ко мисли о себи и за себе. У

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тај јаз скачу обично — мученици, који себе жртвују — општим интересима.

Наше свештенство је увек и вољно и кадро било и муку сваку поднети за своју цркву, за свој мили народ. Нама се чини да је ту време опет, да свештенство себе жртвује за цркву, за народ. Оно мора испунити јаз, који је између Јерархије и народа.

Свештенству мора веровати и Јерархија и световњаци. Кад свештенство, са свију крајева митрополије скупљено, измерив на вази истине и правде, православија и родољубља, наше црквено-народно стање, изрече своју реч, тој речи, надамо се, повераваће цео народ. Ако и тој речи народ не узверује, онда је народ наш у скептицизму, који води к' очају, распаду, пропасти.

Наше је уверење, да је скупштина целокупног нашег свештенства једна неопходност за нашу цркву. И ми очајно вапијемо: на пролеће, браћо свештеници, на братски збор и договор!

Ми ничим не желимо прејудиковати скупштини нашег свештенства. Свештенство ће на скупштини, изменом мисли знати установити најцелисходнији и најродољубивији правац своме деловању, умеће пронаћи мирном и разборитом речи најзгодније начине за постизавање успеха у своме деловању, а кадро ће бити сачувати и своју самосталност и у правцу и у начинима свога деловања, према свакоме, који би га хтео скренути са пута истине и објективитета, са пута његовог најбољег уверења на пут ситничарских интереса и тесногрудих рачуна.

А што наглашујемо већ сад самосталност скупштине и у опште удружења свештеничког, не ћемо тиме никоме да прејудикујемо, него отворено изјављујемо, да ту самосталност сматрамо основним каменом, на којему треба да се зида наша организација, на којему треба да почива цео рад нашег удружења.

Без те самосталности не видимо ми гаранције за успех, за постизавање цељи, коју би себи удружење имало поставити. Без те самосталности у мислима, уверењу и одлучивању, ми не можемо себи ни замислити свештенство на благотворном раду своје цељи, свога позива, своје мисије, коју свештенство удруженим силама треба да врши у цркви и народу.

Самостално свештенство може бити само на срећу и добро својој цркви и народу. Свештенство окупирано, заробљено и потчињено утицајима, ма којих ситничарских мотива, тенденција и смерова, а особито партајских, остаће увек неспособно за ону вишу цел, којој је положајем и чином својим у службу стало.

Самостално свештенство, самостална скупштина свештеничка, чврста и слободна организација његовог удружења, слободна мисао, самостално уверење, властито суђење, сопствени мотиви, — то су услови берићетна и братска, родољубива нам удружена рада, апостолског нам деловања узвишена позива свештеничког.

С таквим очима погледамо ми на свештеничко удружење, таквим га срцем желимо, реч такве прве скупштине хоћемо, у тим знацима мислимо и — победити!

Где нема самосталности, нема ни умова. Слобода рађа мисли. У слободи ум царује!

По туђој памети, к'о и без памети.

Не мислимо никога вређати, ни судити, но констатујемо само факат, да у нашем свештенству има и бива несамосталности доста.

Ту несамосталност ми извињујемо, међу осталим, понајвише дезорганизацијом нашом, неузајмицом, сепаратизмом и међусобним индиферентизмом.

Наше је свештенство расцепкано, па га тако расуто скупља мало овај, мало онај, или и само пада овамо ил' онамо, ношено ветром сувременмх струја, њему најближих.

А да је удружено, а то значи: да је на чисто са својим мислима и тежњама, да је одлучно којим путем да удари на пољани јавнога нам живота црквено-народног, ишло би оно тим путем као једна фаланга.

Пред том фалангом би се уклањали многи, а не би се свештенство клањало сваком на сусрећу.

Ту фалангу треба створити. Свештенство наше мора стати на своје ноге; својом главом мислити, својим мислима радити. Оно мора повести за собом, а не пова-

*

WWW.UNILIB.RS УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ђати се. Мора бити слободно и самостално, а не роб и прапорац.

То очајно тражи интерес наше цркве, то захтева данашње нам стање.

А да тако буде, лежи у задатку скупштине целокупног свештенства и удружења његовог. Да до скупштине и удружења дође, родољубива и свештеничка је дужност сваког свештеника.

Ми ћемо са своје стране у остварење скупштине и удружења уложити све што имамо и можемо.

Што не беше у г. 1892, дао Бог да буде у г. 1893!

Наше ће свештенство доказати, да се оно за идеје не одушевљава моментано и без истрајности, и да ће прихватити мисао удружења у г. 1893. још чвршће и вољније него у 1892.

Вером у то, улазимо ми у г. 1893., па искрено желимо, да се на пролеће видимо на братском збору, да се удружимо, и удружени извршимо своју патријотску дужност, коју нам налаже данашње наше црквено-народно стање.

А дотле спремајмо се, браћо, да нам дело удружења што светлије, цркви и народу што корисније буде!

J. J.

ДАРВИНИЗАМ И МОРАЛ.

„Они су од света, за то говоре од света и свет их слуша. Ми смо од Бога, који познаје Бога слуша нас; а који није од Бога, не слуша нас. По овом познајемо духа истине и духа правде“.

I. Јов IV. 5—6

„Зашто се буне племена и народи помишљају зачудне ствари?“

„Устају цареви земаљски и кнезови се скупљају на Господа и на помазаника његова. Раскинимо свезе њихове и збацимо са себе јарам њихов“.[1]) „Хришћанство је више нашкодило, него помогло човечанству“.[2]) „Од Хришћана никада не начини ваљана грађанина“.[3]) „Хришћани сто пута више почине злочина, него неверни“.[4]) „Ускрснуће Христово је највећи хембег у читавој историји света“.[5]) „Само атеизам води слободи, мудрости, напретку, познавању правога човечанства, хуманизму“ и т. д.[6])

Тако подвикнуше коловође бунтовничке, а сва чета њихова слепо срљајући клицаше „амин!“

„Благо човеку, који не иде на веће безбожника и на путу грешном не стоји и у друштву неваљалих не седи“.[1]) „Јер се неваљали подиже на Бога и себе узноси, да ће он сести у цркви Божијој, као Бог, показујући за себе, да је Бог“.[2])

„Ударићеш их гвозденом палицом, разбићеш их као лончарски суд“.[3])

За ту бунтовничку намеру њихову требало је још ваљаних ратних срестава, требало је савршенијих пушака и боља барута, а воља и храброст ту беше.

И гле! На чему се толико њих вековима мучише, али са слабим успехом, извео је Дарвин. Његова пушка далеко носи, добро гађа; његов барут сигурнији је од свију до сад познатих.

Али барут пали и пушка гађа само оно, што је од света. И збиља! Многим природњачким теоријама задао је Дарвин смрт. Но може ли се оно порушити, што Бог даде? Никад. „Томе ни врата адова неће одолети“.[4])

А бунтовници баш то хоће. Та сам Дарвин при синтези свога дела темељно је опробао силу његову, те га овим речима препоручује човечанству: „Моји назори нису ирелигијозни“... „Та сви велики умови на питање, да ли има Творца и врхов-

[1]) Пс. II. 1—3.

[2]) L. Büchner: „Der Gottesbegriff und dessen Bedeutung in der Gegenwart.“

[3]) Häckel: „Natürliche Schöpfungsgeschichte“.

[4]) L. Büchner: „Der Gottesbegriff und dessen Bedeutung“.

[5]) Strauss: „Der alte und neue Glaube“.

[6]) Büchner: „Der Gottesbegriff und dessen Bedeutung“.

[1]) I Пс 1

[2]) II. Сол. II. 4.

[3]) II. Пс. 9

[4]) Мат. XVI. 18.

www.unilibrs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

нога управитеља у свету, одговарају са да“. . . . „Религија је једина побуда за морал“. . .[1])

Али неразумна чета бунтовника с „безумном“ лозинком својом „нема Бога“[2]) дрско управљаше све то против религије у нади, да је и ова пород материје.

У њиховим рукама исквари се дело Дарвиново. Није могло да поруши државу Божју, те се само рушило и кварило. Дарвин га није могао ни замислити тако упакаженога. Изродило се из њега нешто друго, коме је мати француска револуција, васпитач неверовање, а кум рационализам. И томе је данас име Дарвинизам. Нека нико не мисли, да је то, што се у науци зове Дервинизам, од Дарвина! Дарвин је оградио своју теорију на природном пољу, но ученици његови пробише врата на тој огради, одвукоше је са тога поља на високе регионе метафизичке, обасуше је философским спекулацијама, те из ње почеше градити нову религију и нов морал.

Каква је та религија, биће познато сваком, који је само мало завирио у тајне данашњега запада.

Морал пак њихов, то је куриозум и још је слабо познат у круговима. Од њега се грози и велико и мало. Политичари проричу у њему светску револуцију, природњаци долазак Месије, а брижни пастири хришћански антихриста.

Загледајмо, ко има право. Врховно начело органскога света јесте „борба за опстанак“, главни мотор теорије селекције. „У свету нема хармоније, као што бенета теологија, него вечито трвење око хлеба насушнога“.[3]) Да се нешто роди, треба друго да погине. Да се организам развије, треба да се бори. Јер се само у борби развијају социјалне разлике и до савршенијих специја се долази. Човек мора загазити у ту борбу. Мора тежити за својим усавршавањем, јер је иначе неморалан.

Као што видимо, будући морал је рат свију против свију. Таки морал осим што је за ум велики апсурдум, за осећаје наше је још и велика власфимија. Душа хришћанскога морала: љубав, потиштена је најгрубљим егоизмом. Добро је оно, што је мени добро, а зло је само оно, што је мени зло. Човек се понижава до животиње и упућује на слепу покорност природи. Слободне воље не даје нам се, но над свима нама влада џиновском моћи својом механизам. Морал овај је смешан. Он је и без побуде и цели. То вам је само навика, неки инстинкт, који је прешао с колена на колено и све веће фазе савршенства достигао. А каква је цел? Има ли наде, блаженстава каквих? Па циљ је та, да се што боље физично усавршимо. Нада хришћанска је сујеверје.

Може ли ко после овога рећи да нам наши идеали нису понижени? Зар је Штраус и др. користио човечанству и његову моралу, што нам је највиши идеал наш Исуса Христа понизио до обична страсна и славољубива човека, којега свако тако олако може достићи! И док он свлачи Бога с неба до неке висине на земљи, дарвинизам иде даље — Бог је животиња. Она је наш идеал, по њој се треба управљати у борби за опстанком.

Дарвинизам боље би учинио, кад би отворено изјавио, да морал није управо ни потребан у борби за опстанком, па би се знало, с киме се војује, него што то завија у кожу јагњећу. Реците слободно: физично савршенство је све и сва; умно у толико, у колико нам даје савршенијих срестава за борбу.

Али ја бих рекао, да су и ти апостоли бољи и моралнији од њихове системе. Неће бити и не може бити узрок том њихово натуралистичко уверење, па ма било здружено и са Кантовим категоричким императивумом. Још тињају у њима некоји атоми жарке љубави хришћанске.

Тежња Дарвинизма је да тумбе окрене свет. „Егоиста је моралан“. С овим речима мисле они да учине то. Дочим логичари виде у том контрадикцију in adjecto, дарвинисте обожавају у том умни прогрес људски, који се до те идеје узвисио.

Против чега се цивилизација толико векова борила, а у намери да оснује неко блаженство и на земљи, то сад хоће ови недостојни преставници њени да униште —

[1]) Darwin: „Abstammung des Menschen“

[2]) LII. Пс. 2

[3]) Häckel: „Natürliche Schöpfungsgeschichte“.

www.unilib.rs УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да нас доведу у оно доба кимеријске помрчине, кад је право песнице замењивало правду, лакомство врлину, а лукавство знање.

Дојако се веровало, да онај који се не може да узвиси над собом, добија карактер животиње. Данас се та вера проповеда, као једино спасење за човечанство. На њој хоће дарвинизам да оснује царство божје, где ће сви створови бити једнаки.

У социјалном животу само онај може напредовати у борби за опстанак, који је јачи. Што је слабо и кржљаво, болесно и кљасто, ваља да даде места здравом. Болестан не треба да живи; он је крив, што је болестан и ако је можда рођен такав. Тешко теби Дијогене, да си још данас жив, на тебе би се дигла највећа хајка, да сметаш напретку човечанства! Познато је, да су у историји умнога развића доста пута искривудани путеви. Али да је све оно, што је од Ликурга до данас на умном пољу учињено, заблуда, није нико веровао и не може веровати. У осталом овим апостолима то није велик период; они су врло кракати у хронологији, те с хиљадама година исто тако раскошно располажу, као с једном годином.

Не руши ли се тиме тако обожавана од њих једнакост људи? И за дивно чудо! Мноштво хуманиста исповедају те исте назоре. Ваљада не мисле, да болестан човек није из оне исте протоплазме, из које је и најздравији. Али да! Радије и лакше се усвајају готове идеје, него што би се ко упустио, да сам ствара. Али ко не би поверовао, кад Хекел са таком спремом својом, која се ретко постизава, онако озбиљно ствара читаву васиону на хартији, а дело му је тако лепо, тако примамљиво.

Каква провала између те нове реформације и Хришћанства, које се будним оком дан и ноћ савија око постеље ништих и убогих! Па ипак човек једним несмишљеним кораком хоће да пређе ту бездну. Он ће је можда прећи. Но на скоро осетиће под собом несигурно тле, — где лагано са целом својом околином тоне у пропаст неморала, душевну смрт.

Према том, што до сад рекох, јасна је и слика будуће културе, кад нас Дарвинизам оставља саме себи, да гутамо једно друго у фаталној његовој борби. Па ипак за то Штраус и др. надају се, да ће уништењем Хришћанства боље бити. „Та Хришћанство је култ слепаца и просјака, који се не разуму ни у индустрији, ни у фамилијарним врлинама, ни у патријотизму ни грађанским врлинама“.[1]) Изгледа ми из свега, да ти људи не знају историје, кад тако тврде. Зар беше човечанство сретније пре доласка Христова? Та Рим се пре срушио, него што су га се дотакли варвари. Али све разумем, кад се сетим Бихнерових речи: „Материјализам би престао, кад не би нападао на религију“.[2])

Па зар не виде они данашње стање на западу? Зар не виде да, дочим наука расте у аритметичном одношају, морал опада у геометричном? Зар су они с таким моралом задовољни? Зар не знају они тесну свезу између морала и физичнога здравља? Не расту ли сваким даном дијагностичке књиге? Није ли сифилис освојио велик део света? Но они нису имали кад да посматрају душевне агенције човечије, или пак ове и не постоје за њих. Прво је сведоцба брзоплетности, а друго незнања. И једно и друго се казни.

После свију тих принципа, од којих се човеку кожа јежи, Дарвинисте хоће и мало шале. Они допуштају и неку љубав према другима под именом симпатије. Треба помагати другом, но само ако и тај дотични мени користи у борби за опстанком. Треба чинити добро, но само ако је то опет по нас корисно. Мени је ово корисно, то ћу чинити. Колико људи, толко морала. Што је данас морално, сутра није итд. То су природне консеквенције њихове егоистичке симпатије. А има ли савести? запитаће ко радознало. Нема. То је болест, абнормална манифестација организма, од које су само атеисте слободни. Као што видимо, и ово нас води старој мети, грубом егоизму. Другом чему нисмо се ни надали од Дарвинизма. Та љубав је само својство хришћанства. „Јер је љубав од Бога и сваки, који има љубав, од Бога је рођен, и познаје

[1]) Strauss: „Der alte und neue Glaube“.

[2]) L. Büchner: „Natur und Wissenschaft.“

Бога. А који нема љубави, не познаје Бога, јер је Бог љубав“.[1])

Ето то је неизбежни резултат Дарвизма. То је тежња данашње већине научењака. С тим се намерава заменити Хришћанство.

Али као да неће то бити прави откуцај нашега времена, као да није у том оличена сва наука.

Буди се свест... Свећеници и позитивисте се живље крећу... Облаци на натуштеном небу наше умне сфере разилазе се.... Религија хришћанска почиње да блиста старим сјајем својим... Грчевита трзавица још није обузела све удове човечанства. Има наде на помоћ. Само верујмо! Уздајмо се у велику милост Онога, који живот даје и одузима. Уздајмо се у Њега, само нам Он може помоћи.

„Сад цареви уразумите се; научите се судије земаљске! Служите Господу са страхом и радујте се са трепетом. Послушајте сина, да се не разгњеви и ви не изгинете на путу свом, јер ће се гнев његов брзо разгорети. Благо свима, који се у њ уздају“.[1])

Јустин М.

[1]) I. Јов IV. 7.

[1]) II. Пс 10—12.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Опозиција је сама себи везала руке и она је ушла у саборницу неспособна за рад око „устава“.

Уђимо и ми у саборницу.

Не ћемо спомињати све махинације њене, да изигра и само донашање „устава“ на дневни ред. Не ћемо понављати нову бруку, коју је починила са „кајом“ и пискарањем о њој, ради којег ће им, и без наших рефлексија, ударати црвен у образе, кад год га се и сами сете. Све ћемо то оставити на страну, јер о томе би морали писати швигарима и фиргазима, а не мастилом. Онаково писање јесте барометер журналистичког морала „солидног“ елемента.

Пређи ћемо одмах на „устав“.

Сви говорници опозиције признавали су, да у уставу има добрих ствари. Н. пр. „Нема спора, да у овом нацрту устава има доста и добрих ствари, али те су на жалост незнатније нарави“ (!) (Др. М. Михајловић.)

„Садржи много целисходних установа“. (Др. И. Вучетић.)

„У уставу има врло лепих ствари. Елиминирање утицаја државне власти, избор митрополита, све драго камење, а уз то многи ситан бисер“. (Др. Б. Медаковић.)

Шта више, и сам прота Прица био је кадар видети и уочити, да „у уставу има много лијепих ствари“.

Орган „**Дружине** Браника“ (бр. 124.) изјављује: „у том се статуту регулишу сви одношаји у цркви и школи, управо је наша нар. црк. автономија добила свој јасан облик и јасно су обележене границе, докле допире делокруг свију меродавних фактора.

Тај једноставни статут обележава с једне стране положај наше народне цркве и њене автономије према државној власти, а с' друге стране тој **автономији даје стварну подлогу**. Нема сумње да нар. црк. автономија може само тако постојати, ако је према спољним факторима самостална“.

После свију тих изјава опозиција је гласала: да се „устав“ метне под купус.

Па и г. Думча, и ако „није од оних, који тврде, да је овај устав опасан нашој црквеној автономији“, ипак је и он гласао конзервативно са либералима.

А сад да испитамо те крупне и неодољиве разлоге, који су опозицију присилили, да после онаквог осуђивања постојећег стања у нашој нар. црк. автономији и

после онаквих комплимената „уставу“, гласају против — „устава“.

Ево их редом:

1. Јер мисао за градњу „устава“ није поникла у сабору и јер одбор 15-рице није имао од сабора мандат за донашање свога предлога.

2. Јер је иницијатива за градњу „устава“ дошла од угарског министра.

3. Јер „није ваљало што ново стварати, да се не метне на коцку и оно, што смо већ задобили“.

4. Јер су „уставом“ „окрњена до сад уживана права народна; јер је одбор напустио она главна основна начела, на којима је до сад грађена наша народно-црквена автономија“.

Пођимо редом ових приговора и разлога, да видимо је ли било оправдано и родољубиво отклањати „устав“ од специјалне дебате.

Ad 1. Мисао о градњи једног статута за све наше автономне одношаје и уређење ових није потекла из сабора од г. 1890, али је она заиста поникла у нашем сабору.

1864/5 је зачета та мисао; 1870. ју је у израђеном операту Др. Милетић предложио, а 1875 сабор је закључио остварити ју, чим се за то околности и прилика пружи.

До 1875 није се та мисао могла остварити и ако је она изнашана у конкретним предлозима. Од г. 1875 па до сада та је мисао **не** напуштена, него чувана и храњена до згодне прилике, па да се оствари.

Што се та мисао о једном статуту није отварила до г. 1875 и до г. 1890, узрок је државна власт. Не испитујући разлоге, ради којих је државна власт пречила остварење те мисли, факат је, да је — спречила. Али, ако је остварење мисли спречено, није тиме поништена и мисао.

Већ само име зачетника њеног, а још више суштина њена, убеђује нас о величини и замашности њеној. А такве мисли, које у себи носе клицу и услове напретка народног, не уништавају се ни једном силом, не престају постојати ни вековима, а још мање временом од 20 и мање година.

И кад данас људи, који се тако радо рâне салом имена Милетићева, мисао баш његову одбијају и сузбијају за то, јер није та мисао потекла из сабора 1890, ни **од њих**, него од сабора 1864/5, 1870 и 75, којих није био члан Др. И. Вучетић, онда тиме само једно доказују, а то је: да су они према тој мисли кепеци, за остварење које они нису предестинирани.

Ако ју схваћају, па ипак ју сузбијају, онда доказују и своју тесногрудост, показују ситничарску политичку математику свога — ego, — своје **бледо родољубље.**

Др. Н. Максимовић рекао је, да је одбор 15-рице у закључку сабора од г. 1875, а наиме у закључку: „да ће се првом приликом постарати, да се саборско устројство преустроји тако, како би се права државе са автономним правима српскога народа, могла у склад довести“, видио и нашао мандат за ревизију устројства, и да је предлажући сабору „устав“ просто извршио закључак сабора 1875.

Др. И. Вучетић му је на то одговорио ово:

„Апсурдно је и помислити, а камо ли тврдити, да овоме сабору треба од пређашњег једног сабора мандат за измену саб. устројства“. Даље: „како се може и замислити да један сабор пре 17 година издаје мандат за измену саб. устројства, једноме одбору, кога ће један сабор тек после 17 година изаслати. Ако ту има логике, онда има у свачему. Није имао дакле ни саб. одбор, ни одбор 15-рице права, да без нарочитог овлаштења од сабора подноси овамо предлог за уредбу, којом се саб. устројство мења“.

Др. Вучетић је и овим вицевима и адвокатским софизмима пожњео код својих партизана ефекат. Са свим је и право, јер он је ради ефекта и говорио цео свој завршни говор.

Али шта ће рећи људи, који не слушају и којима не импонују узвици „живео“, него оно што разум диктује, а срце родољубиво осећа? Рећи ће: Др. Вучетић се спустио „in's Koth“, и да је већина сабора пошла за њим, што рекао Др. Медаковић по немачком песнику, брзо би се споразумели.

Дакле, Др. Вучетић реч мандат схваћа баш буквално. За њега мандат може бити само исписан закључак н. пр. „сабор од 1875 г. даје мандат сабору од г. 1892 и одбору 15-рице, којега ће сабор од г. 1890 изабрати, да мењају сабор. устројство“ . . .

Кад у г. Др. И. Вучетића закони мишљења и бистроћа схватања тако фунгирају, кад он не може да се уздигне до мисли, на којој почива и из које извире тај мандат, него плива само по речима, и досиже само до исписаног закључка и папира, те, или не може (а то сведоче његови сви говори) или баш неће (то опет дела му сведоче) да појми мисли Др. Максимовића, и дух данашње ситуације, е — онда у оба случаја, нека му је просто!!

Др. Максимовић је мислилац, па није ни чудо, што из његовог ума није нестало оне велике мисли, коју је изустио Др. Милетић. Мисао, тако потребна, као што је за нас мисао о једном статуту у нашој автономији, даваће за остварење своје мандат нашим саборима и одборима, за донашање и решавање предлога баш о измени саб. устројства, не само на 28, и 17 година у напред, него ће давати мандат па и императив и саборима и саб. одборима за своје остварење **све дотле, док не буде остварена.**

Логика не познаје законе мишљења, по којима мисли г. Др. И. Вучетић, за то је он и морао у бистрим и духовитим речима Др. Максимовића видети апсурдност и нелогику. А његова публика, у које је само ухо напрегнуто, у које крв струји а ум спава, и морала је Др. Вучетићу аплаудирати.

И г. Др. М. Михајловић признаје, да је др. Милетић у два маха подносио нацрте о једном целокупном народно-црквеном уставу. Признао је, да је донашање таквог једног устава била „општа народна жеља“.

Дакле? Оно што је др. Милетић у два маха предлагао, то сад не треба; оно, што је у два маха била општа народна жеља, против тога се дигла данас опозиција.

Оно што је у два маха др. Милетић и општа народна жеља као потребно за нашу автономију пронашла, а та потреба остаје док год се не задовољи, — за то нема мандата саборски одбор и одбор 15-рице, да предложи сабору!

Мисао за такав предмет мора потећи из сабора, — вели опозиција.

Где налази томе доказ и потврду? У §-у 27. саб. устројства.

А шта одређује тај §. 27? Ево: „Устројство сабора може се на сабору само уз дозволу две трећине свих саборских чланова **изменити**“.

Опозиција из ових речи извлачи тај смисао, „да и сама замисао о промени устројства мора потицати из иницијативе самог сабора“.

Пресветли г. Д. Станковић је на то рекао: „По уставним начелима припада право иницијативе и влади и односном репрезентативном телу. У делокруг саб. одбора спада и припрема предлога за саборску расправу, па је саб. одбор по томе властан и без претходног овлаштења од стране сабора чинити предлоге, да се у устројству саборском измени оно, што је за измену. Сматрајући такову измену потребном, саб. одбор је израдио предлог и поднео саб. одбору петнаесторице, изасланом по сабору, да односне уредбе претресе и да сабору предлог поднесе.

„Одбор 15-рице узео је елаборат саб. одбора у расправу и учинио је сабору свој предлог. Од сабора сад зависи: хоће ли одобрити предложене измене саборског устројства, чему су свакако потребне две трећине свих саборских чланова. Одлука о том, да ли се има изменити саб. устројство, увек је у рукама сабора, и ја не видим никакове опасности, никакова разлога зебњи, а још мање чега чудноватога у поступку одбора 15-орице“.

И то је једино коректно становиште о праву иницијативе за донашање предлога сабору, једина правилна и неусиљена интерпретација §. 27. саб. устројства.

Нити у томе §-у, нити игде у којем год §-у саб. устројства нема ни речи о

www.unibg.ru УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

иницијативи сабора, нити о придржавању иницијативе сабору.

То право придржане иницијативе, баш у погледу мењања устава, осигуравао би сабору тек тај „кобни“ „устав“ у своме 217. §. II. 1.

У 27. §. саб. устр. говори се само о **измени** устројства, а не о донашању предлога за измену ту. У томе §-у се сабору зајемчава право решавања, а не иницијативе и предлагања.

О овоме праву говори §. 22. саб. устр. и даје га саб. одбору. Гласи: „У делокруг саб. одбора спада: а., да припрема предлоге за расправу саборску и властан је тога ради стручњаке преслушати“.

Је ли у овоме §-у постављена какова год граница томе делокругу саб. одбора у припремању предлога за расправу саборску?

Је ли тим §-ом чиме год запречено право саб. одбора припремити предлог за саб. расправу, који предлаже и саму измену саб. устројства? Није!

Сваки члан сабора има право какав год хоће предлог, па и за измену саб. устројства изнети пред сабор, само ако испуни одређења у § 3, 7 и 8 пословника саборског установљена; а саборски одбор и саб. одбор 15-рице, од којих је први саборским устројством позван, а други закључком сабора изаслан, да сабору спреми предлоге за расправу, ти одбори да немају права иницијативе и за измену саб. устројства?

Али, др. Вучетић вели: „Под тим речима (§. 22. саб. устр.) да припрема предлоге за расправу саборску, могу се разумети само обични предлози за поједине уредбе, као што се то види из прелазних одредаба у саб. устројству, где се појединце набрајају уредбе, које све треба саб. ообор да припреми и сабору на расправу поднесе, а никако и само саборско устројство“.

Неугодно ми је, да, као лајик у јусу, ја учим дра Вучетића интерпретацији закона. Или је г. Вучетић, кад је и ово рекао, рачунао на наивност целога света, а не само својих партизана.

Под речима §. 22. саб. устројства, да саб. одбор припрема предлоге за расправу саборску не „могу“ се, него морају се разумети у опште сви могући предлози, који би се односили на автономно уређење наше, а саборски их одбор пронашао за целисходне и потребне за то уређење и напредак автономије. А под речима §. 32. и 33. прелазних опредељења саб. устр. имају се и могу се разумети само нацрти и предлози, које ти §§ набрајају.

А то значи: §. 22. даје саборском одбору право (и то генерално право) за припремање предлога сабору, оних предлога, које он (саб. одбор) и кад их он за потребне и целисходне нађе, а §. 32. и 33. ставља у дужност саб. одбору „зготовити и сабору поднети нацрт статута о поступку при давању зајма“ и т. д. дакле ставља у дужност припрему неких извесних, побројаних предлога.

Које ће предлоге саборски одбор сабору припремити по §. 22. саб. устр., то тај § оставља моћи његове иницијативе, радне снаге и увиђавности, а припрему предлога побројаних у § 32. и 33., ти §§ налажу саб. одбору ради неодољиве потребе истих.

Види се, да људи који се истичу као најбољи познаваоци наших автономних установа и уредаба — кад што — кад им то не иде у рачун, неће да знају за проста и јасна опредељења тих уредаба, већ принуђују нас неуке, да им једноставне основне ствари тумачимо.

Из свега до сад реченога излази јасно као сунце, да је мисао наших сабора, о градњи једног органичког статута, саборски одбор био властан прихватити и у форми свога предлога сабору изнети за расправу.

Што је био властан саб. одбор по саб. устројству, то је био властан учинити и саборски одбор 15-рице, јер га је сабор од г. 1890 изаслао за припрему предлога.

Сабор, који га је на тај посао овластио и изаслао, није му прописао никакову директиву у том послу, није му дао никаква упутства. Изаслао га је потпуно од-

решених руку, да свој посао изврши по свом уму и разуму.

Одбор 15-рице је, дакле, био властан припремити предлоге, какве је он пронашао за најцелисходније. Могао је без двојбе предложити и „народно-црквени устав“.

Приговарано је (не у сабору него у „Бранику“) да одбор 15-рице није имао пуномоћ упуштати се у преговоре са саб. одбором, нити у заједничкој конференцији установљавати свој предлог.

Томе приговарети могао је само цепидлачећи шовенизам партајски, али љубав за автономију никад!

Је ли сабор забранио одбору 15-рице договор и споразум са саборским одбором? И би ли сабор могао у опште што налик на такву забрану и ограничење изрећи?!

Шта је саборски одбор, шта ли одбор 15-рице? Оба изливи сабора. Обојима исти задатак. Ономе по саб. устројству, овоме по саб. мандату. Обојима иста циљ: уређење автономије. Обојима иста средства: предлози.

Па кад су оба одбора ради заједничке циљи, ради толико од свију наглашаваног споразума, ступили у међусобне преговоре и споразумни рад, то ли је зар crimen laesae majestatis наше автономије?

Дакле и саб. одбор и одбор 15-рице био је властан предложити — „устав“. У колико и како се њиме мења постојеће саборско устројство? — о томе доцније.

(Наставиће се.)

ГОВОР

СТЕВАНА В. ПОПОВИЋА

посланика изборног среза арадскога,

држан у седници српског православног народно-црквеног сабора, дана 12. новембра 1892.

(По стенографским белешкама)

(Наставак.)

Господин др. Миша Михајловић рече даље: да у уставу овоме нема онога, што је главно за одржање наше, као народа. (Тако је — с левице.)

Ја видим да у уставу има и тога. — У овој држави, према законима, који постоје, и које ми не можемо да променимо, наша црква је наш град, у цркви тој сав је наш народ у земљама угарске круне на окупу.

Ако др. Миша Михајловић мисли, да је нама, као народу нужно, да имамо своју посебну територију — ми је имамо као народ, у својој цркви, и територија та обухвата: архидијецезу карловачку, епархије: пакрачку, горњо карловачку, будимску, бачку, темишварску и вршачку Једном речи: наша српска митрополија је данас искључиво наша српска територија За све, што је у овој нашој области чисто српско и православно, имамо ми уставом овим обележену и сређену самосталну своју управу -- своја министарства у маломе.

Па зар нисмо удесили овим новим уставом, ко ће настојавати и пазити, да у српским православним општинама буде у раду и реда — општински црквени одбори, епархијски управни одбори и саборски одбор врше сав рад, што иде у позив министарства унутарњих послова. Па не уредисмо ли јасно обележеним делокругом наших конзисторија, митрополитског црквенога савета и делокрузима општинских и епархијских школских одбора и школског савета сав онај духовно-просветни рад, којим ће се одржавати хришћански и морални живот у породицама нашим, васпитавати деца наша у духу своје свете православне вере и миле српске народности, унапређивати у људскоме знању и умењу, изображавати и у оним струкама, које су нашем народу нарочито нужне. Ето нам у тим органима нашег министарства просвете и црквених послова. (Тако је! — с деснице)

Уставом овим обележено је и то, ко ће као српско министарство привреде унапређивати добру управу и рационално обрађивање наших народно-црквених добара — ко ће, као наше министарство финанције бдити, да нам се наши народно-црквени фондови и закладе множе и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

према својим целима употребљавају. (Тако је — с деснице.)

Ето тако бих ја могао да упоређујем све послове и радове у оквиру ове наше, ма и малене самосталне црквене државице са пословима велике државе — али на крају крајева ипак би ме запитали моји поштовани другови од опозиције иронично: А где ти је у том уставу тако важно министарство спољних послова? Има у нас и тога, ма да ми не терамо политику. У нас врши дужност министарства спољних послова јерархија наше цркве, која је архијерејским синодом позвана и дужна, да води, према учењу наше свете вере, по правилима и законима наше цркве једино ту политику: да православно Српство у својој јединој, светој и апостолској цркви буде срећно и напредно! (Живо одобравање — с деснице.)

Али казаћу ја вама које министарство нема у овом новом уставу обележено. (Чујмо!) Нема у уставу министарства рата. Тај смо посао оставили оним српским новинарима, који гаје у нас међусобни рат. Тај је ресорт у добрим рукама! (Општи смеј.)

Но махнимо се тога ратовања — јер ко уме да тумачи симболику грба ове наше српске митрополије — тај ће доћи на друге мисли. Ено нам оно бело поље у нашем грбу каже: будите срцем и душом својом чисти, као голубови; плаво поље учи нас: будите верни и одани својој православној вери и милој српској народности; црвено поље нас учи: браните и крвљу својом светиње своје, аманет прадедова ваших; а четири челична оцила веле нам: будите постојани у своме и челичите се слогом, јер само слога Србина спасава. (Живо одобравање.)

Све ово читам ја са грба наше митрополије, који стоји под знамењем светога крста и управом архијерејског жезла и који штите и хране анђели небески. (Живо одобравање с деснице.)

Али кад ја видим како се шири радикализам на црквеном пољу нашем, како све то више обара ауторитете, без којих не може црква наша да буде, онда ме спопада тешка брига за будућност цркве наше и народа нашег.

(Један посланички глас са крајње левице: Будите ви само православни, па се не бојте!)

Посланик Стеван В. Поповић: Ја сам био вазда православан животом и радом својим — о томе ћу свакога уверити на делу. Ја Вама, господо радикали, који сте овде на овоме сабору, не одричем, шта више радо Вам признајем: да сте Ви одани синови своје свете цркве, да сте родољуби, који своме народу добра желите — али ја говорим отворено: бојим се радикализма у цркви! — Јер радикализам може да произведе индиферентизам — а чим настане индиферентизам у цркви, онда је поље црквеног живота оно, што је напуштена њива, на којој буја сваки коров и отровна биљка. На томе пољу рађа се онда лако и брзо и атеизам. Ја се бојим да не настану и такова времена у нашој цркви, јер тешко нама када и у нас буде пар врелих кобасица више вредио, него топла молитва, а чаша пива више него свето причешће! — Онда збогом наше лепо православље, али збогом и Српство у овим земљама! (Бурно одобравање с деснице — живо порицање с левице.) А сад молим да ми дозволите, да учиним две три примедбе и на говор врло поштованог г. посланика др. Михајила Полита. (Чујмо!)

(Наставиће се.)

МОЛБА

СВИМА ОКР. ПРОТОПРЕСВИТЕРИМА СРП. ПРАВ. МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

После нове године наступа време, када окр. протопресвитери подносе надлежним својим епархијским властима годишње статистичке исказе о свештенству, парохијама, народу, учитељству и школама у подручним им протопресвитератима. Из тих статистичких исказа, када бисмо их из свих протопресвитерата наше срп. прав. митрополије карловачке добавити могли, створили бисмо слику, у којој би нам се јасно приказао број нашег свештенства, парохија, народа, учитељства, школа и школске деце — а та би нам слика врло добро дошла у циљи познавања свога народа. Кад већ немамо за митрополију нашу нарочито статистичко звање, које би систематски

с године на годину скупљало статистичке податке о бројном кретању нашега народа и податке о општем религиозно-моралном и културно-просветном стању нашем; или кад већ немамо и не можемо сваке године да приредимо „шематизам“ целе наше митрополије карловаке, који би нам представио јасну и потпуну слику целокупног стања нашега народа — онда бисмо бар у овом званичном листу требали, да изнесемо из појединих протопресвитерата прибране најважније податке о животу и кретању нашега народа у митрополији карловачкој.

Такове преко потребне нам и скроз поучне статистиљке податке, почели смо ми прошле године у овоме листу саопштавати, али нисмо могли ни у пола жељи својој и потреби саме ствари одговорити, с тога, што из веће половине наших протопресвитерата не добисмо потребних нам статистичких података. Не добисмо их пак по свој прилици с тога, што их искасмо и тражисмо од надлежних епарх. управа — а њима је, поред оскудног им званичног особља тешко и мучно било, да нам тражене податке у обрађеном облику достављају.

С тога се ево сада, у општем интересу обраћамо овим на пречасну г. г. окружне протопресвитере — на све скупа и на сваког појединце у целој нашој срп. прав. митрополији карловачкој — са учтивом и понизном молбом: да нам доставе, ради публиковања у овом листу, статистичке податке о животу и кретању нашега народа у подручним им протопресвитератима — специјално пак, да нам одговоре на ова питања: Колико је цркава, парохија и колико црк. општина у дотичном протопресвитерату, — колико је у свакој црк. општини свештеника, а посепце колико пароха, администратора и спомоћника — колико је у свакој црк. општини срп. прав. домова, брачних парова, удоваца, удовица; колико је срп. прав. душа, мушких, женских, свега; колико се родило 1892. год., колико венчало, а колико умрло; колико је било 1892. год. верозаконских прелаза и то: иноверних у православље и православних у иноверство, колико има где Назарена, колико парова несагласних супруга, а колико парова у конкубинату — колико има срп. прав. вероисповедних, а колико комуналних школа, учитеља и учитељица, колико има срп. прав. деце, за школу способне од 6—12 година и од 12—15 год.; колико деце од 6—12 год. фактично иде у школу, а колико од 12—15 год. иде у пофторну школу? —

За сада не тражимо више — него бисмо само хтели и желили, да на та питања добијемо тачне и поуздане одговоре. И ми се смемо надати, да ће нам пречасна господа окр. протопресвитери на та питања без сумње и дати тачне и поуздане одговоре. Не тражимо много — а то што тражимо и молимо, може нам се дати, ако је добре воље, а те добре воље треба да буде, кад се ради нешто у општем интересу. Тај општи интерес захтева од нас, да познамо бар у главном свој народ и своју цркву — а почетак тога познавања почиње са прибирањем и објављивањем тих крупних и најкрупнијих статистичких података.

Молимо дакле по ново преч. г. г. окр протопресвитере, да нам ову жељу и молбу нашу испуне. Нека не пожале мало труда, са којим ће и нама и народу, и цркви и свештенству врло лепу услугу учинити — а уз то ће том услугом и себи и својој ревности лепу сведоџбу издати.

Потребне податке примамо ми у свако доба ради саопштаја у овоме листу — али бисмо се највећма радовали, да нам се из свих протопресвитерата припошљу ти податци бар до свршетка марта о. г., како бисмо тада, на основу свих прибраних података, могли изнети у бројевима слику целе наше митрополије карловачке!

У Новом Саду 5. јануара 1893.

Сергије Шакрак Нинић,
уредник „Срп. Сиона“.

Монашка школа.

Од како је садашњи св. патријарх Георгије сео на престо српских патријараха, оживела је и ревносно се негује тежња, да се наши манастири и монашко свештенство у њима у свима правцима унапреди и подигне. Па како је први услов подизању угледа и важности и самих манастира и калуђера у томе, да се манастирском свештенству даде известан, према потреби саме ствари одмерен степен општег, богословског и економског образовања, то је Његова Светост

www.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

г. патријарх наш Георгије, са апостолском ревношћу прегао, да се за образовање и васпитање манастирског монашког свештенства подигне и отвори нарочити завод, у коме ће се трошком свих наших манастира образовати и васпитавати у општем, богословском и економском правцу, а у строго религиозно-моралном духу, подмладак за будуће наше манастирско монашко свештенство.

Потребу оснивања овакога завода није нужно ни са једном речју доказивати. За наше манастирско свештенство — које је данас у опште на доста ниском ступњу образовања — оснивање таквога завода не само да је животна потреба, већ и услов даљег опстанка и гарантија даљег битисања целог калуђерског сталежа. Да оваково стање као што је данас — не ваља, и да не служи на част и на корист нити цркви, нити народу, нити и самом калуђерском сталежу, о томе може бити сваки уверен, ко стање ствари иоле добро познаје. Данашњи калуђерски сталеж мора се или просветити, преустројити и подићи — или напустити, растројити и укинути. Tertium non datur. Калуђерски сталеж, ако хоће да постоји, и да врши своје религиозно-моралне и хумане задатке, мора се систематски спремати за извршивање и решавање тих својих задатака — па онда мора се строгом дисциплином уредити цело устројство и сав живот и рад нашег калуђерства. Без спреме и образовања, без реда и дисциплине, без јасно истакнуте циљи, и без сигурних услова за достизавање тих циљи — калуђерски ред не може у нас даље постојати. Јер кад се данас тражи извесна спрема од свакога, ужасно је и помислити, да се не тражи извесна спрема од калуђера, који има да решава и извршује најзнатније и најузвишеније задатке. Данашњи манастири наши — сваки за себе — већ нису згодна огњишта, да се на њима образује нови подмладак манастирско-монашког свештенства. У данашњим манастирима нема више станишта за неговање просвете и културе, па нема у њима ни оних домаћих школа, у којима би се манастирски ђаци за ваљане калуђере спремити могли. Наши манастири су данас у главном — спахилуци, и ништа више. А тима светим задужбинама ваљда није циљ само материјална, већ у првом реду — духовно-религиозна и просветно-хуманитарна! Да пак манастири, а с њима и калуђери могу што боље својој религиозно-моралној и просветно-хуманитарној циљи одговарати, за то је пре свега нуждан завод, у коме ће се будући калуђери оспособити, да могу своме правом задатку у свима правцима, као што треба, одговарати.

Радујемо се, што можемо нашим пошт. читаоцима саопштити, да ће се такови завод за образовање и васпитавање подмлатка манастирско-монашког свештенства — по жељи и племенитим интенцијама Његове Светости г. Патријарха нашег Георгија — ако Бог да, још у току ове године основати, отворити и благодетну своју радњу отпочети. Баш сад о скоро прошлој новој години, када се код Његове Светости искупили, готово сви настојатељи наших фрушкогорских манастира, у циљи да поздраве црквеној поглавици срећну нову годину — изустила је Његова Светост пред лицем свих манастирских настојатеља одсудну и утешну реч: да ће се монашка школа у току 1893. год. без сваке сумње отворити!

Предходна радња за отварање монашке школе већ је довршена. Нацрт за уредбу, оснивање и устројство исте монашке школе, са врло исцрпљивом и разложном мотивацијом израдио је још пре две године уредник овога листа г. Сергије Шакрак-Нинић. Он је израдио уједно и удесан наставни план, по коме би се науке у истој школи предавати имале. Како нацрт за уредбу тако и наставни план поднела је Његова Светост св. Архијерејском Синоду на одобреље — и св. Синод је цео тај елаборат у начелу усвојио и одобрио, а остварење монашке школе поверио је св. Синод Његовој Светости г. Патријарху Георгију. Пошто је предлог о оснивању монашке школе, заједно са зготовљеним наставним планом расправљен и у збору свих фрушкогорских манастирских настојатеља, одржаном у манастиру Гргетегу 10. маја 1892. год., те пошто се и тај збор манастирских настојатеља једнодушно и с одушевљајем изјавио за оснивање монашке школе, по предложеном нацрту и наставном плану — то је данашњим даном отварање исте монашке школе, ревношћу и настојавањем Његове Светости са свим дошло к своме остварењу.

О устројству исте монашке школе, о наставном плану, наставницима и питомцима њезиним — ми ћемо првом приликом — на основу предложеног и усвојеног нацрта — опширније говорити. За сада саопштавамо: да ће се иста мо-

www.unicub.rs

нашка школа за образовање и васпитавање манастирског монашког свештенства отворити у манастиру Опову, у постригу Доситијеву, где је једном већ постојала таква монашка школа. За питомце ће се узимати деца, која су свршила 4 разреда гимназије, реалке или грађанске школе — а ако се таквих не би нашло у потребном броју, узимаће се за питомце данашњи бољи и спремнији манастирски ђаци. Сви потомци ће се учити и васпитавати искључиво трошком самог завода. У школи ће се предавати световни, богословски и економски наставни предмети. Завод ће имати по струкама 3—4 наставника — а цео течај настављања и васпитања трајаће 4 године. Ко буде постављен за управитеља завода, тај ће уједно бити и настојатељ манастира Опова. Сваког годишњег течаја примаће се 8—10 бесплатних питомаца. Завод ће бити устројен по облику духовних семинарија, са интернатом и са строгим религиозно-моралним васпитањем. Толико за сад о томе заводу, који ће се ако Бог да ове године отворити — да одговори не само животној потреби самог калуђерства, већ и потреби цркве и народа.

Оснивањем овога завода задужиће данашњи св. Патријарх монашки ред, цркву и народ за вечита времена. Његово ће се име за то у потомству с благодарношћу спомињати, као што се спомиње и митрополита Стратимировића, који је пре 100 година богословију засновао!

Цр.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

* Вис. кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе упутило је под бр. 54.427. ex 1892. наредбу свима муниципијама, у којој наређује, да се од сваке штампане књиге, брошире, повремених листова и часописа — на основу 39. и 40. §. XVIII. зак. чл. од 1848 год. — има по један примерак слати народном музеју у Будимпешту. — Извршење ове наредбе ставило је вис. министарство у жупанијама под контролу вел. жупана, а у престоници и у сл. кр. градовима под контролу дотичних градских начеоника, односно кр. држ. одветника.

— **(Распис кр. уг. министарства просвете.)** Кр. уг. министарство просвете озбиљно се занима питањем, да се у школама уведе полудневна настава. Не давно је вис. министарство управило распис на школске управитеље, наглашујући, да хоће наставно време тако да уреди, да се настава почиње од 8 сахата у јутру, а да се свршује у 1 сахат по подне.

— **(Избор и потврда пароха у Вршцу.)** У предпрошлом броју овога листа, ми смо на основу нетачног извештаја саопштили вест, да је у Вршцу при избору пароха добио П. М. 55 гласова — међу тим, како се касније поуздано известисмо — при избору је највише гласова добио г. Милутин Трбић, те је он у конс. седници од 21. децембра о. г. већином гласева потврђен за пароха у Вршцу. —

(—) За сист. парох помоћника у Башахиду једногласно је изабран и од консисторије темишварске потврђен, г. Павле Милин, досадањи администратор друге тамошње парохије.

(=) **(Бројно кретање нашега народа у Вел. Кикинди.)** Леп је то обичај, да свештеник о новој години у цркви, при св. литургији саопшти народу, колико је црк. општина бројно напредовала или назадовала у прошлој години. Свакако је за црквено општинство интересно и поучно, да дозна из уста свога свештеника крајње резултате народног кретања у једној навршеној години. Напредовању, бољитку и умножавању нашега народа сваки се од нас радује, а назадовање, опадање и пропадање нашега народа свако са жалошћу узима на знање. — Први свештеник прве и највеће наше црк. општине — г. Ђорђе Влаховић, прота вел. кикиндски, на жалост, морао је вел. кикиндском црк. општинству саопштити жалосну вест, да се је у току 1892. год. у Вел. Кикинди родило 541, умрло 676 душа, а венчало се 100 душа. По томе се — на жалост — види, да је у Вел. Кикинди за 135 душа више умрло, но што се родило у години 1892. — Па кад је такав жалостан ре-

www.unibrsitet.ru УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зултат у нашој највећој и најмногобројнијој црквн. општини, — хоће ли нас моћи утешити резултати из других црквн. општина и других крајева. — Ми се тешимо надом, да у целини нашега народа не може бити тако неутешан резултат, као што је у Вел. Кикинди, јер у Вел. Кикинди је овај неповољни резултат произвела опасна вратобоља, која је многу децу покосила!

ПОШТОВАНИМ ЧИТАОЦИМА И ПРЕТПЛАТНИЦИМА „СРПСКОГ СИОНА“.

Да би се упростио и олакшао рад око уређивања и издавања „Српског Сиона“, од данашњега дана **одузета је администрација овога листа од г. г. Браће М. Поповића, те је и администрацију листа узело потписано уредништво у своје руке.**

Према томе молимо наше поштоване читаоце и претплатнике, да у будуће **претплату на овај лист изволе слати на потписано уредништво**, или још боље на **име уредника г. Сергија Шакрак-Нинића у Нови Сад.**

Пошто има доста велики број претплатника, који до сада не исплатише претплатне цене листа за прошлу годину, то овим најенергичније позивамо исте дужнике, **да дугове своје у најкраћем року времена исплате** — јер ће се иначе против њих друкчије мере предузети. **Дужници од прошле године имају своје дугове послати г. г. Браћи М. Поповићима у Нови Сад, а претплата за ову годину, као што је речено има се слати на потписано уредништво.**

Поучени непријатним искуством, да многи читаоци примају лист преко целе године, а неће да плате и онако малене и незнатне претплатне цене за лист — одлучисмо, да **у будуће никоме не шаљемо листа, ко нам претплатне цене у напред не пошље. У будуће дакле нема у нас никакве вересије, нити давања листа на почек. Ко нам од досадашњих наших претплатника не пошље претплату још за будућих 8 дана, томе ми са 3. бројем коначно обустављамо даље шиљање листа.**

Да не би пак никоме криво било, што му се лист обуставља, молимо наше поштоване претплатнике, да са **шиљањем претплате пожуре.**

Претплатна цена листу остаје стара, а најудесније се шаље поштанском упутницом.

У Новоме Саду 5. јануара 1893.

Уредништво „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

Е. 1511. / I. 266. СТЕЧАЈ 4, 1—3

Ради попуњења парохијског места у Самошу са платом прве класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструјисане прозбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој консисторији послати

Из седнице епарх. консисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Консисторија епархије вршачке.

Е. 1547. / I. 267. СТЕЧАЈ 3, 1—3

Ради попуњења упразњеног парохијског места у Долову, са платом другога разреда, но коју до даље, лична капеланија терети.

Конкуренти имају своје ваљано инструисане молбенице, путем својих власти — најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој консисторији послати.

Из седнице епар. консисторије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Консисторија епархије вршачке.

„Српски Сион“
излази сваке недеље на великом табаку.
Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду.
Поједини бројеви стају 10 новчића.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се непримају. — Рукописи се не враћају.

Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новоме Саду.